

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Samenvatting

Doorstroomatlas vmbo

De onderwijsloopbanen van vmbo'ers in kaart
gebracht

Samenvatting

Doorstroomatlas vmbo

De onderwijsloopbanen van vmbo'ers
in kaart gebracht

© 2012

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enig ander manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	7
Naar de bovenbouw van het vmbo	8
Instroom in de leerwegen van het vmbo	10
Instroom in de leerwegen per provincie	11
Instroom in de sectoren van het vmbo	12
Instroom in sectoren per provincie	12
De instroom verandert	14
Studiesucces in het vmbo	16
Gevolgde routes in de bovenbouw	16
Naar een succesvolle afronding van het vmbo	16
Doorstroom naar het mbo en het havo	18
Naar het mbo: Doorgaan in dezelfde richting of toch een andere opleiding?	18
Naar het havo: Welk profiel kiezen vmbo'ers?	20
Studiesucces in het mbo en het havo	21
Niveaus van studiesucces op het mbo	21
Studiesucces in verwante en niet-verwante doorstroom naar het mbo	23
Studiesucces op het havo	23
Afkortingen	24
Verklarende woordenlijst	24
Colofon	26

Voorwoord

Voor veel jongeren is het vmbo dé plek waar ze hun talent het beste kunnen ontwikkelen. Daar leggen ze immers de basis voor de rest van hun leven en van hun vakmanschap. Dat is belangrijk voor hen én voor Nederland. Goede vakmensen die kunnen werken met hun hoofd, hart en handen zijn goud waard voor onze samenleving en economie.

Deze Doorstroomatlas geeft inzicht in de onderwijsloopbanen van vmbo'ers. Groepen vmbo'ers zijn meerdere jaren gevolgd, om zo informatie te krijgen over de opleidingen die zij volgen op het vmbo en het mbo en over hun studiesucces. In deze Doorstroomatlas kunt u aan de hand van feiten en cijfers zien dat het vmbo jongeren volop mogelijkheden biedt om door te stromen naar verschillende vervolgopleidingen, om zo het beste uit zichzelf te halen.

Leerlingenstromen en de voorkeuren van leerlingen zijn altijd in beweging. In deze atlas zien we een aantal duidelijke ontwikkelingen binnen het vmbo.

Zo zien we dat jongeren steeds vaker vmbo-opleidingen volgen met een breder voorbereidend karakter. Ook kiezen relatief meer vmbo-leerlingen voor de gemengde en theoretische leerweg en halen leerlingen steeds hogere diploma's. Het percentage leerlingen dat mét een diploma het vmbo verlaat, is de afgelopen jaren gestegen, evenals het percentage leerlingen dat na het vmbo doorstroomt naar een vervolgopleiding.

Vmbo'ers stromen na hun opleiding meestal door naar een inhoudelijk verwante mbo-opleiding. Wat hierbij opvalt, is dat leerlingen die hiervoor kiezen gemiddeld vaker en sneller een diploma halen op mbo-niveau 2, 3 of 4, dan leerlingen die kiezen voor een niet-verwante vervolgopleiding. Dit onderstreept het belang van heldere en eerlijke studievoorlichting en juiste studiekeuze én een soepele overgang tussen de vmbo- en mbo-opleiding.

Een andere positieve ontwikkeling is dat veel vmbo-leerlingen uiteindelijk een diploma halen op een hoger mbo-niveau dan waarop ze zijn ingestroomd. Ongeveer een kwart van de leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg haalt uiteindelijk een diploma op niveau 3 of 4 op het mbo. Vanuit de kaderberoepsgerichte leerweg haalt zelfs een derde van de leerlingen een niveau 4 diploma.

Deze Doorstroomatlas laat zien dat het vmbo prachtige kansen biedt voor jongeren. Een vmbo-opleiding is een prima start van hun carrière, die jongeren motiveert om te ontdekken waar hun talenten liggen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart

Inleiding

Het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) biedt leerlingen vele mogelijkheden en kansen. Door de diversiteit van het opleidingsaanbod bedient het vmbo leerlingen met verschillende interesses, leerstijlen en capaciteiten. Leerlingen met een vmbo-diploma hebben een breed scala aan doorstroommogelijkheden in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en voor bepaalde groepen vmbo'ers ook in het hoger algemeen vormend onderwijs (havo). Leerlingen kunnen hierdoor vanaf het moment van instroom in het vmbo verschillende onderwijsroutes doorlopen.

De Doorstroomatlas vmbo biedt inzicht in de onderwijsloopbanen van vmbo'ers. De opleidingskeuzes en het studiesucces van leerlingen binnen het vmbo worden in kaart gebracht. Daarnaast worden de vmbo'ers gevolgd in hun verdere onderwijsloopbaan. De Doorstroomatlas vmbo toont welke vervolgopleidingen de leerlingen kiezen en welke studiesuccessen ze in deze opleidingen boeken. Door terug te blikken worden tevens historische ontwikkelingen in opleidingskeuzes en studiesuccessen weergegeven.

Een goed overzicht van de onderwijsloopbanen van vmbo'ers is om meerdere redenen van belang. Het onderwijsveld en het ministerie van OCW streven naar optimale aansluiting tussen het vmbo en het vervolgonderwijs. De Doorstroomatlas vmbo biedt informatie voor het maken van beleidskeuzes ter bevordering van een doelmatig onderwijsaanbod en soepele doorstroom tussen het vmbo en het vervolgonderwijs. Daarnaast geeft de Doorstroomatlas het onderwijsveld, ouders, leerlingen en de politiek een feitelijk overzicht van de doorstroom uit het vmbo en inzicht in succesvolle onderwijsroutes. Ten slotte kan de Doorstroomatlas vmbo worden benut voor het monitoren van beleidsdoelstellingen, zoals het vergroten van leerlinginstroom in bepaalde sectoren van het beroepsonderwijs.

Dit is de samenvatting van de uitgebreide Doorstroomatlas vmbo. Daarin is voor alle leerwegen gezamenlijk en voor de afzonderlijke leerwegen de instroom, de doorstroom en de studiesuccessen op het vmbo en het vervolgonderwijs in detail in beeld gebracht. In zowel de uitgebreidere atlas als in deze samenvatting worden grafische en cijfermatige overzichten begeleid door toelichtingen en analyses van nationale en regionale ontwikkelingen.

Uitleg gebruik van cohortinformatie

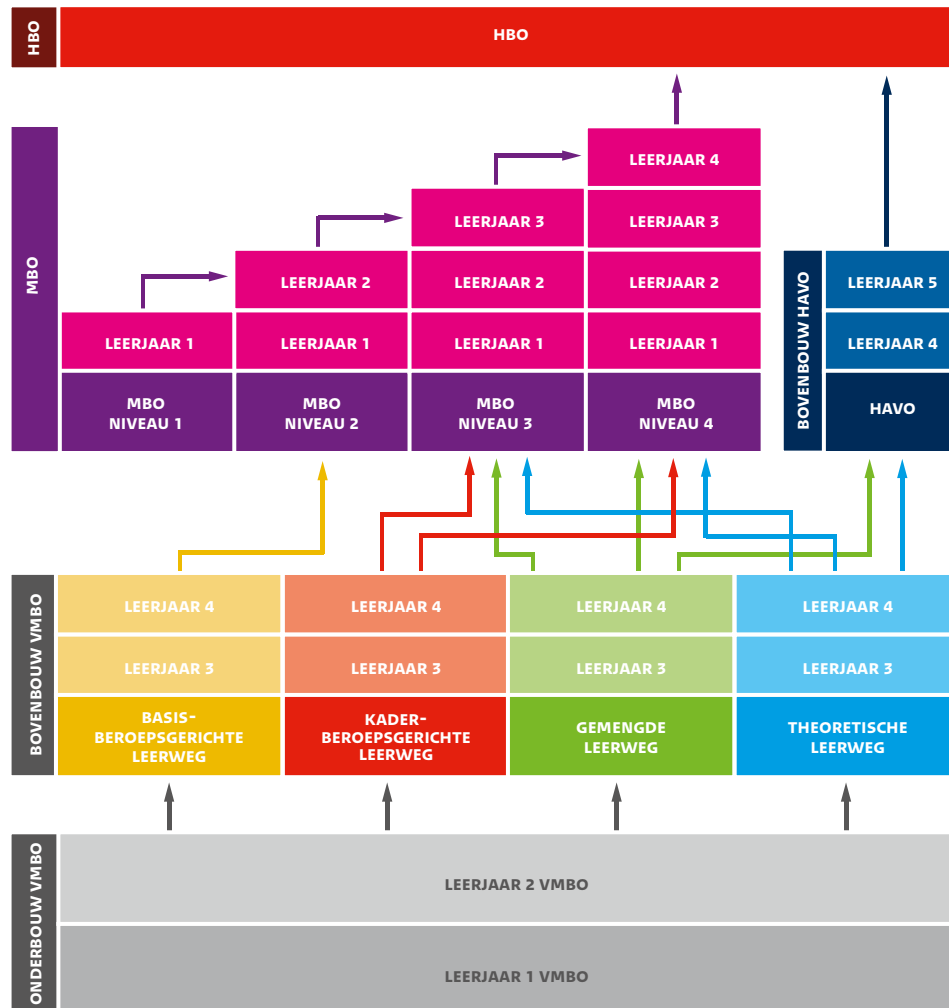
Onderwijsloopbanen zijn in kaart gebracht door leerlingen meerder jaren te volgen. Bijvoorbeeld leerlingen die in 2003 in de bovenbouw van het vmbo zijn gestart. Een groep leerlingen die in het hetzelfde jaar aan eenzelfde opleiding beginnen noemen we een cohort. Alle leerlingen die in 2003 in de bovenbouw van het vmbo zijn gestart noemen we dus cohort 2003.

De gegevens die in de Doorstroomatlas zijn gebruikt zijn van 1 oktober 2010. Op het moment waarop de Atlas is samengesteld zijn dat de meest actuele gegevens. In alle tabellen en figuren die de stand van zaken van een cohort aangeven is dat dus de stand op 1 oktober 2010. Behalve de stand in de onderwijsloopbaan van een cohort worden in de Atlas ook ontwikkelingen in beeld gebracht. Figuren en tabellen die de ontwikkeling van het studiesucces in het vmbo of van de doorstroom naar het mbo (of havo) aangeven, geven de stand 3 jaar na de instroom in de bovenbouw weer. Dus van cohort 2005 (teldatum instroom 01-10-05) is dat de stand op 2008 (01-10-08), van cohort 2006 is dat 2009 (01-10-09), enz. De periode van drie jaar is aangehouden omdat, rekening houdend met zittenblijven, na drie jaar iedereen van het betreffende cohort uit het vmbo zal zijn gestroomd. Een voorbeeld is Figuur 9. Tot slot bevat de Atlas figuren en tabellen die de ontwikkelingen van de instroom over een reeks van jaren laten zien. Deze figuren en tabellen geven de instroom weer op de teldatum overeenkomend met het cohort (cohort 2003: 01-10-2003). Voorbeelden zijn Figuur 6 en Figuur 7. Bij de cijfers van 2003 en 2004 moet worden aangetekend dat in de Landbouwsector het onderwijsnummer niet in alle instellingen op hetzelfde moment is ingevoerd. Dat heeft tot gevolg dat – voor deze sector – de data van deze cohorten niet volledig zijn.

Figuur 1a.

Overzicht vmbo: onderbouw, leerwegen en vervolgoedingen.

Leerlingen zonder vmbo-diploma stromen in het mbo door naar niveau 1 of 2.

Naar de bovenbouw van het vmbo

Het vmbo duurt vier jaar. De twee eerste jaren zijn de onderbouw. In de onderbouw volgen leerlingen grotendeels hetzelfde lesprogramma. De bovenbouw begint in leerjaar 3 en duurt eveneens twee jaar. Er zijn programma's in vier verschillende leerwegen:

- de basisberoepsgerichte leerweg;
- de kaderberoepsgerichte leerweg;
- de gemengde leerweg;
- de theoretische leerweg.

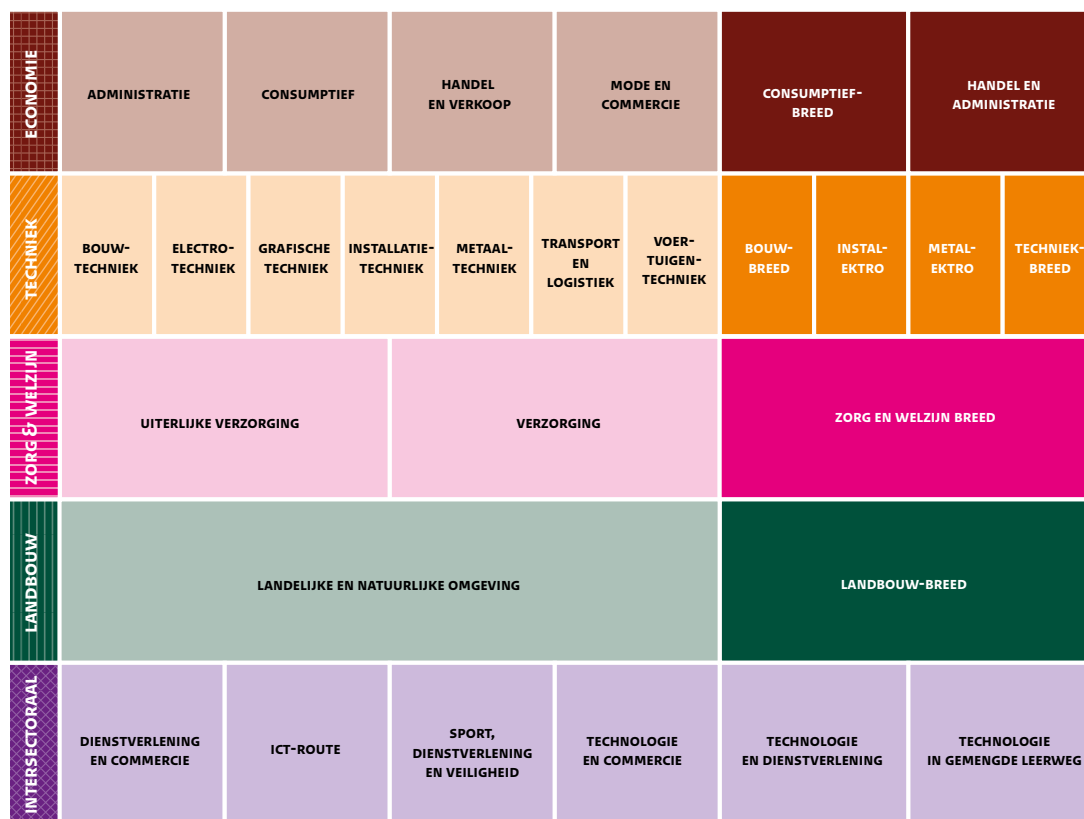
Leerlingen die in de onderbouw al in een leerweg zijn begonnen, kunnen in de overgang naar de bovenbouw nog van leerweg wisselen. In de onderbouw zijn scholen niet verplicht om leerlingen in een leerweg in te delen. Wel vanaf de bovenbouw. Dan gaan alle leerlingen naar een van de vier leerwegen. De studieresultaten in de onderbouw zijn bepalend voor de keuze van een leerweg. De leerlingen die

naar de basisberoepsgerichte, kaderberoepsgerichte of gemengde leerweg gaan krijgen beroepsgericht onderwijs. Die leerlingen kiezen een sector en een afdeling. Leerlingen die naar de theoretische leerweg gaan kiezen een vakkenpakket met algemene theoretische vakken. Ze krijgen in principe geen beroepsgerichte vakken.

Alle vmbo-leerwegen leiden naar het middelbaar beroeps-onderwijs (mbo). Gebruikelijk is dat leerlingen met een diploma van de basisberoepsgerichte leerweg naar mbo-opleidingen op niveau 2 gaan en leerlingen met diploma's van de andere leerwegen naar mbo-opleidingen op niveau 3 of 4.

In het mbo kunnen leerlingen naar een opleiding op een hoger niveau doorstromen. De keuzemogelijkheden zijn afhankelijk van het opleidingsaanbod en mogelijk ook van

Figuur 1b.
Sectoren en afdelingen
(intrasectorale programma's
staan in witte letters).

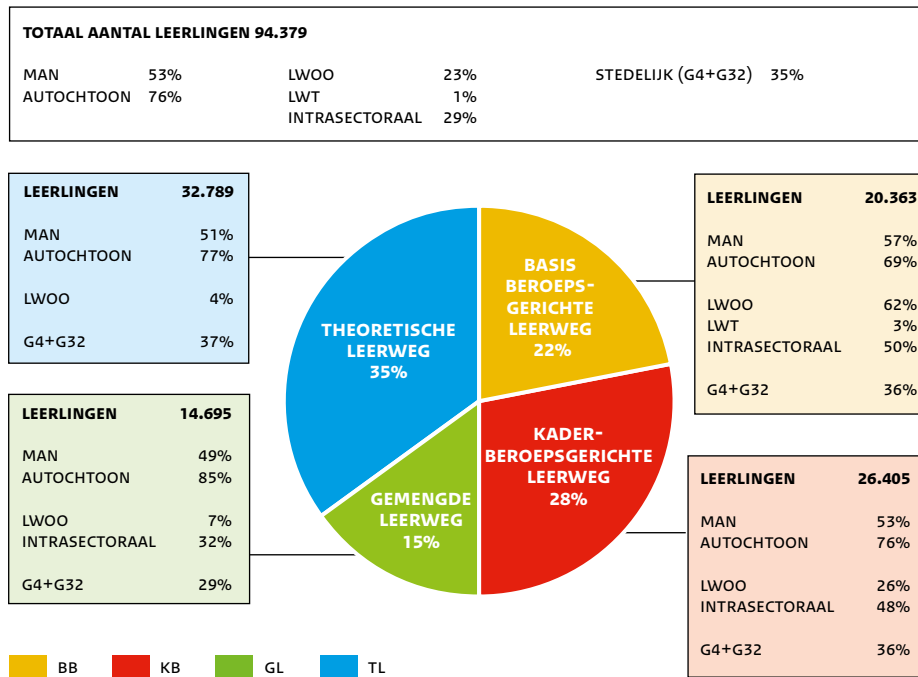
toelatingsvoorwaarden van opleidingen. Leerlingen zonder vmbo-diploma kunnen op niveau 1 van het mbo instromen. Leerlingen met het diploma van de theoretische of van de gemengde leerweg kunnen ook doorstromen naar de vierde klas van het havo, indien de school waar ze naartoe willen daarmee instemt.

Er zijn vier sectoren in het vmbo: Economie, Techniek, Zorg & welzijn en Landbouw. Elke sector kent een aantal afdelingen, waaruit de leerling een keuze maakt. Bijvoorbeeld de afdeling Consumptief in de sector Economie of de afdeling Voertuigentechniek in de sector Techniek. Daarnaast zijn er programma's met onderdelen uit twee of meer afdelingen. Dat zijn de intrasectorale programma's. Sinds 2007 zijn er ook intersectorale programma's met lesstof uit meerdere sectoren. In de basisberoepsgerichte en kaderberoepsgerichte

leerweg krijgen leerlingen, naast beroepsgerichte vakken, les in algemene vakken, zoals Nederlands, rekenen en Engels. Leerlingen in de gemengde leerweg krijgen net als leerlingen in de theoretische leerweg - en op hetzelfde niveau als leerlingen in de theoretische leerweg - overwegend algemene vakken. Daarnaast volgen ze ook een beroepsgericht vak. Leerlingen die naar de theoretische leerweg gaan kiezen een vakkenpakket met algemene theoretische vakken. Ze krijgen in principe geen beroepsgerichte vakken. Toch stromen ook leerlingen in de theoretische leerweg uit in een sector. De vakkenpakketten van de theoretische leerweg zijn namelijk op sectoren georiënteerd. Elk vakkenpakket sluit aan bij een sector (Economie, Techniek, Zorg & welzijn of Landbouw). Ook het sectorwerkstuk dat een leerling van de theoretische leerweg in het vierde leerjaar maakt, is gericht op een sectorspecifiek onderwerp.

Figuur 2.

Instroom in vmbo 3
onderscheiden naar
leerwegen en kenmerken
van leerlingen (cohort 2010).

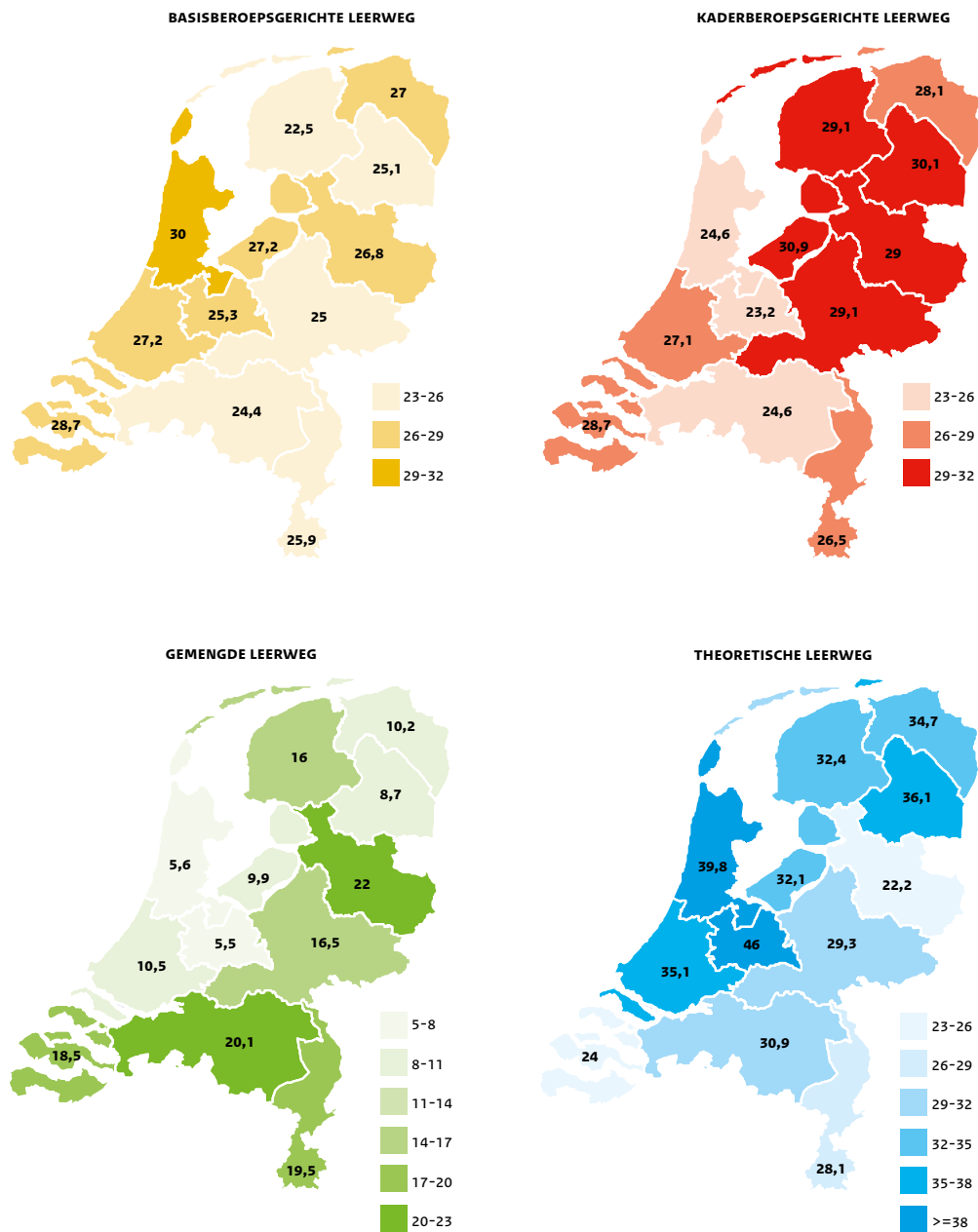
In de Doorstroomatlas zijn de sectordifferentiaties in het vakkenpakket van leerlingen in de theoretische leerweg echter niet in de analyses betrokken, omdat veel leerlingen een breder vakkenpakket kiezen en niet in één sector zijn in te delen.

Een belangrijke taak van het vmbo is het voorbereiden van leerlingen op het vervolgonderwijs: het mbo en de bovenbouw van het havo. De programma's in de sectoren zijn er mede op gericht om leerlingen te helpen hun beroepsinteresse te ontdekken en een afgewogen keuze te maken voor een mbo-opleiding. In de gemengde en de theoretische leerweg worden leerlingen ook voorbereid op het havo.

Instroom in de leerwegen van het vmbo

In het schooljaar 2010-2011 zijn ruim 94.000 leerlingen ingestroomd in de bovenbouw van het vmbo. Van deze instroom gaat 50 procent naar een van de twee beroepsgerichte leerwegen. Naar de kaderberoepsgerichte leerweg gaan iets meer leerlingen dan naar de basisberoepsgerichte leerweg. Van de overige leerlingen kiest het merendeel voor de theoretische leerweg. Deze leerweg trekt de meeste leerlingen in het vmbo. In de bovenbouw zitten iets meer jongens dan meisjes. Het verschil is het grootst in de basisberoepsgerichte leerweg. In de gemengde en de theoretische leerweg houden jongens en meisjes elkaar

Figuur 3.
Instroom in de vier leerwegen per provincie in procenten van de totale instroom in leerjaar 3 (cohort 2010).

in evenwicht. Ongeveer driekwart van de vmbo'ers is van autochtone afkomst. Dat percentage is in de basisberoepsgerichte leerweg iets lager (69 procent) en in de gemengde leerweg wat hoger (85 procent). Ongeveer 35 procent van alle vmbo-leerlingen zit in een grote stad op het vmbo. Dat kan een van de vier grote steden zijn (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag of Utrecht) of een van de 32 overige grootste gemeenten in ons land.

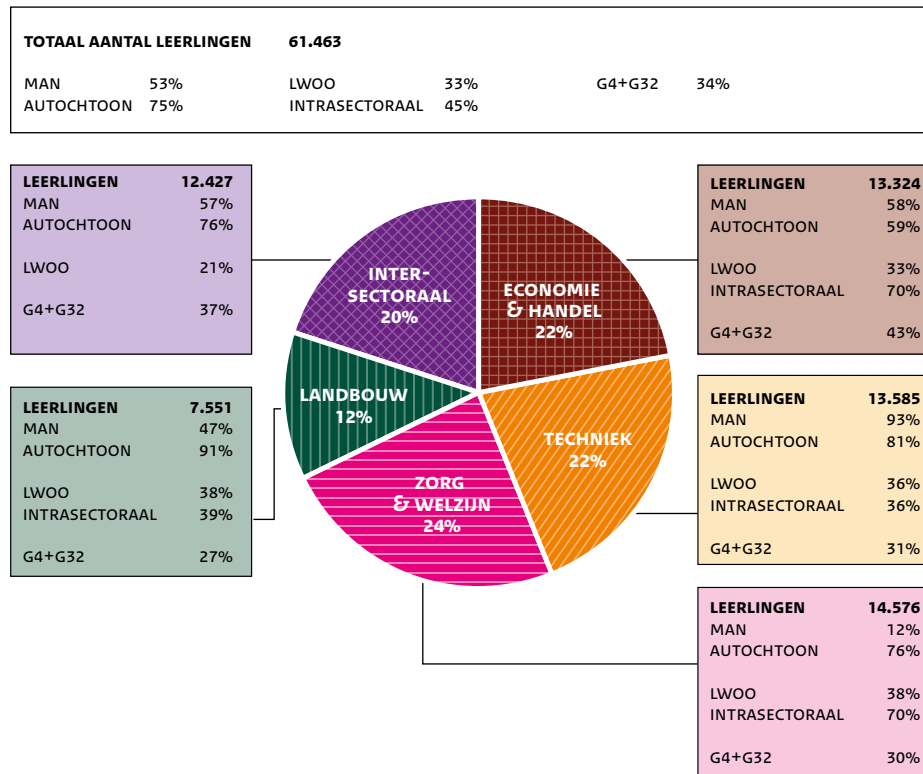
Het vmbo kent leerwegondersteunend onderwijs (lwo) voor leerlingen die extra begeleiding nodig hebben. Bijna een kwart van alle vmbo'ers ontvangt die extra begeleiding.

Relatief veel leerlingen volgen een intrasectoraal programma. In de twee beroepsgerichte leerwegen doet de helft van de leerlingen dat, in de gemengde leerweg bijna een derde.

Instroom in de leerwegen per provincie

Tussen provincies kan de instroom in de leerwegen sterk verschillen. Zo gaat in Noord-Holland 40 procent van de leerlingen naar de theoretische leerweg en 6 procent naar de gemengde leerweg. In Overijssel gaat zowel naar gemengde als naar de theoretische leerweg circa 22 procent van de leerlingen.

Figuur 4.
De verdeling van de instroom in de sectoren van de bovenbouw (Cohort 2010).

Instream in de sectoren van het vmbo

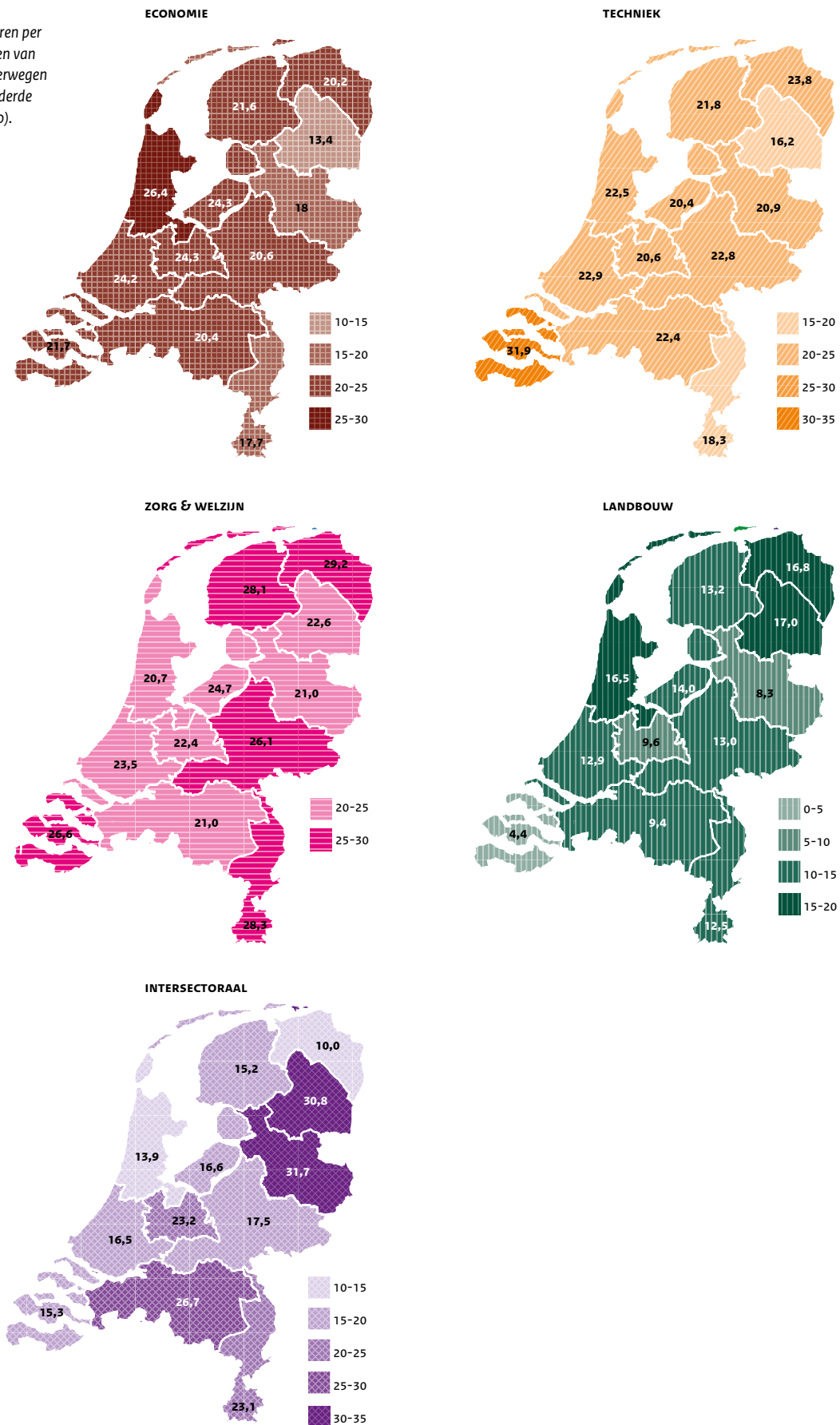
De bovenbouw van het vmbo is ingedeeld in sectoren: Economie, Techniek, Zorg & welzijn en Landbouw. Daarnaast is er een aantal intersectorale programma's waarin meer sectoren aan bod komen. De sector Zorg & welzijn trekt de meeste leerlingen.

Leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg gaan vaker naar de sector Techniek of Zorg & welzijn (27 à 28 procent). In de kaderberoepsgerichte leerweg is de belangstelling voor Economie, Techniek en Zorg & welzijn ongeveer even groot (rond 25 procent per sector). In de gemengde leerweg volgt bijna de helft van de leerlingen een intersectoraal programma. In de basisberoepsgerichte en de kaderberoepsgerichte leerweg volgt ongeveer 10 procent van de leerlingen een intersectoraal programma.

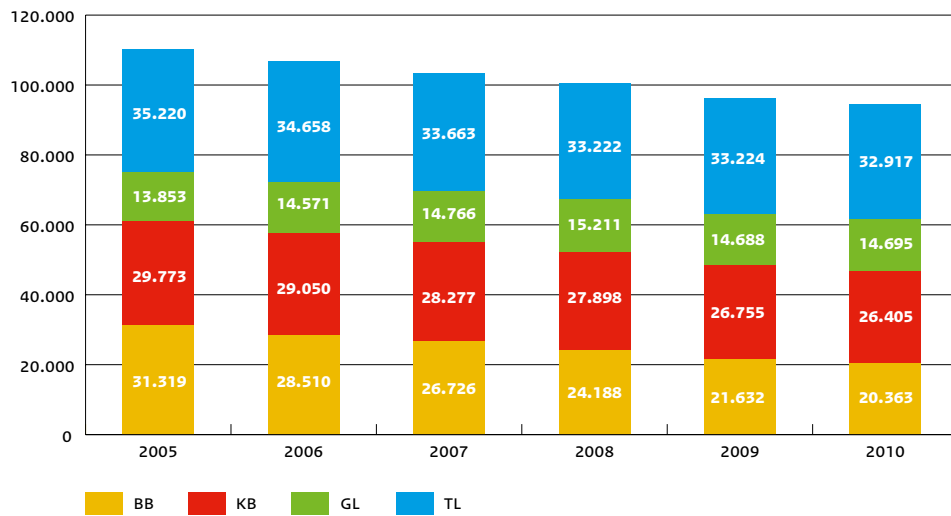
Instream in sectoren per provincie

Evenals bij de leerwegen zijn er tussen provincies verschillen in de instroom in sectoren. Zo volgen in Groningen en Noord-Holland relatief weinig leerlingen een intersectoraal programma (10 tot 13,9 procent). In Drenthe en Overijssel is dat procentueel gezien twee of drie keer zo veel: 30,8 à 31,7 procent. Omgekeerd beginnen in Noord-Holland procentueel gezien twee keer zoveel leerlingen aan een opleiding in de sector Economie als in Drenthe: 26,4 tegenover 13,4 procent. Ook de instroom in Techniek verschilt sterk. In Zeeland gaan procentueel gezien twee keer zoveel leerlingen naar die sector als in Drenthe (31,9 om 16,2 procent). In vergelijking met Drenthe gaan in Zeeland betrekkelijk weinig leerlingen naar de sector Landbouw.

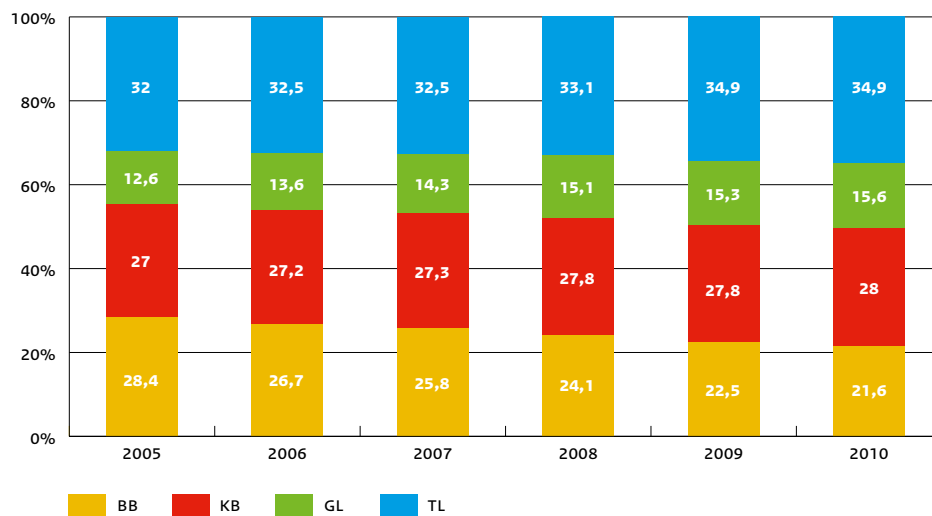
Figuur 5.
 Instroom in de sectoren per provincie in procenten van de instroom in de leerwegen bb, kb en gl van het derde leerjaar (cohort 2010).

Figuur 6a.
Veranderende instroom
in de leerwegen in aantallen
(cohort 2005-2010).

Figuur 6b.
Veranderende instroom
in de leerwegen in
percentages van de totale
instroom
(cohort 2005-2010).

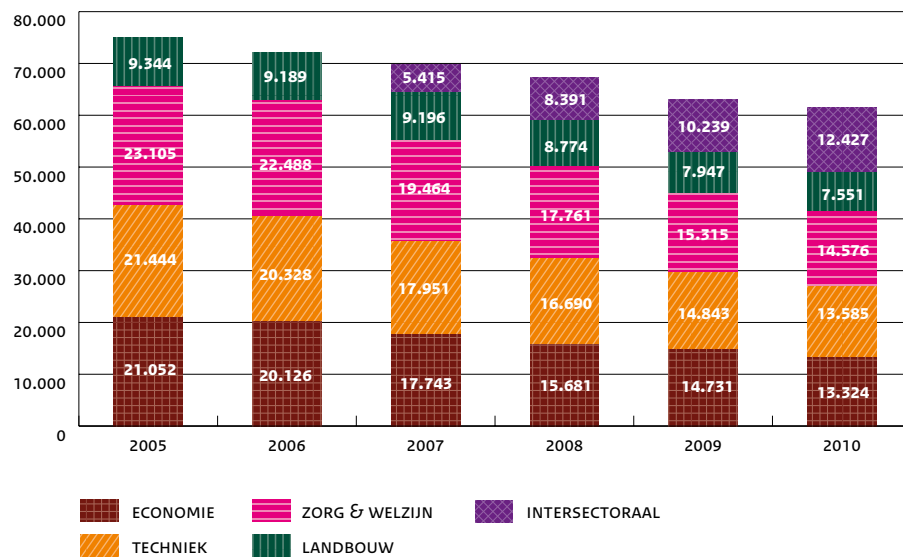

De instroom verandert

De afgelopen jaren loopt het aantal leerlingen dat naar de bovenbouw van het vmbo gaat terug. In het schooljaar 2005-2006 gingen iets meer dan 110.000 leerlingen naar het derde leerjaar van het vmbo. In 2010-2011 waren dat er minder dan 95.000. Niet in alle leerwegen is de terugloop even sterk. De gemengde leerweg trekt juist iets meer leerlingen. Terugloop zien we vooral in de basisberoepsgerichte leerweg. Het aantal leerlingen dat naar die leerweg gaat is tussen 2005 en 2010 met bijna 40 procent gedaald, van ongeveer 31.000 naar iets meer dan 20.000 leerlingen. De deelname aan de kaderberoepsgerichte leerweg en de theoretische leerweg is in deze vijf jaar met ongeveer 3.000 leerlingen gedaald.

Ook de verhouding tussen de leerwegen is veranderd. In 2005 ging 28,4 procent van alle vmbo'ers naar de basisberoepsgerichte leerweg. In 2010 21,6 procent van alle leerlingen. Verhoudingsgewijs is de instroom in de gemengde en de theoretische leerweg toegenomen.

Figuur 7.
Veranderende instroom
in de sectoren
(cohort 2005-2010).

De instroom in de sectoren is tussen 2005 en 2010 eveneens veranderd. Vanaf de introductie van de intersectorale programma's in 2007 volgen leerlingen in toenemende mate deze programma's.

In de sectoren is de instroom echter gedaald. De sectoren Economie en Techniek zagen het aantal leerlingen in vijf jaar tijd met een kleine 8.000 teruglopen. In de sector Zorg & welzijn nam in deze periode het aantal leerlingen met 8.500 af. Vergeleken met deze ontwikkelingen is de deelname aan de sector Landbouw relatief op peil gebleven met een daling van ongeveer 1.800 leerlingen. Tussen 2007 en 2010 is de instroom in de intersectorale programma's meer dan verdubbeld. Omdat de terugloop niet even groot is in de

vier sectoren, is tussen de sectoren de deelnameverhouding veranderd. Het aandeel van de sectoren Economie, Techniek en Zorg & welzijn is gedaald van rond de 30 procent per sector in 2005 naar 22 tot 24 procent in 2010. Het aandeel van de sector Landbouw is ongeveer gelijk gebleven (11 procent van alle leerlingen).

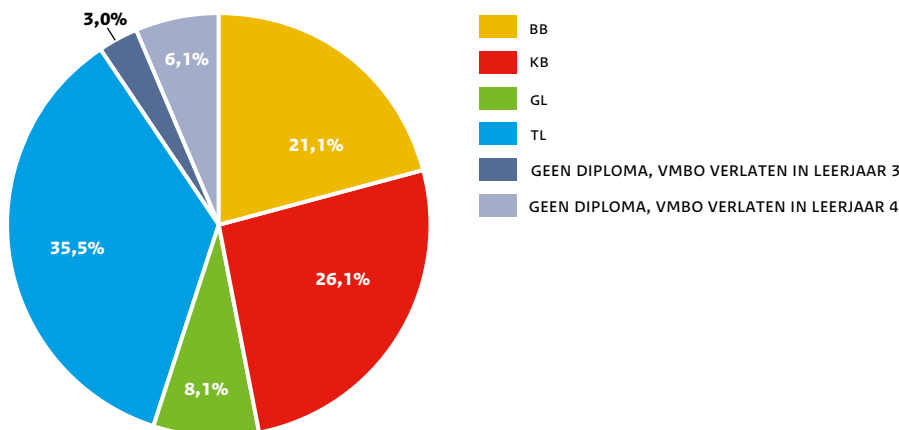
Tabel 1.

Doorstroom naar klas 4, blijven zitten in leerjaar 3 vmbo en uitval (cohort 2007).

INSTROOM LEERWEG VMBO 3		TWEDE JAAR BOVENBOUW VMBO								
		UIT VMBO	BLIJVEN ZITEN IN LEERJAAR 3 VMBO				NAAR LEERJAAR 4 VMBO			
			%	BB	KB	GL	TL	BB	KB	GL
AANTAL	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
BB	25.278	6,1	4,0	0,3	0,0	0,1	83,5	6,0	0,0	0,0
KB	28.268	2,4	0,4	2,8	0,0	0,1	6,0	87,7	0,4	0,2
GL	14.731	1,2	0,0	1,0	3,2	0,4	0,1	1,6	52,5	40,1
TL	33.373	2,1	0,1	1,4	0,3	6,3	0,1	0,5	1,2	88,2
TOTAAL	101.650	3,0	1,1	1,5	0,6	2,2	22,5	26,3	8,1	34,8

Figuur 8.

Studiesucces: behaald diploma na twee of drie jaar (cohort 2007).

Studiesucces in het vmbo

Gevolgdde routes in de bovenbouw

In het vierde leerjaar doen leerlingen examens. De meeste leerlingen, 91,7 procent, gaan zonder te blijven zitten naar het vierde leerjaar, 5,4 procent doet het derde leerjaar opnieuw en 3 procent verlaat na het derde leerjaar het vmbo. Verreweg de meeste leerlingen gaan in leerjaar 4 in dezelfde leerweg en dezelfde sector door. Een uitzondering zijn de leerlingen in de gemengde leerweg. Bijna de helft van deze leerlingen stapt in leerjaar 4 over naar de theoretische leerweg. In het derde leerjaar bereiden veel leerlingen in de gemengde leerweg zich al voor op de overstap naar de theoretische leerweg. Naast een beroepsgericht vak, volgen ze zes in plaats van vijf theoretische vakken. In de theoretische leerweg moet je namelijk tenminste in zes theoretische vakken examens doen.

Het percentage leerlingen dat zonder te blijven zitten doorstroomt naar het vierde leerjaar is in alle leerwegen ongeveer gelijk. Het loopt uiteen van 89,5 procent in de basisberoepsgerichte leerweg tot 94,3 procent in de gemengde leerweg. De uitval is het hoogst in de basisberoepsgerichte leerweg (6,1 procent). Het percentage zittenblijvers is het hoogst in de theoretische leerweg (8,1 procent).

Naar een succesvolle afronding van het vmbo

Meer dan 90 procent van de leerlingen haalt het vmbo-diploma, de meesten in twee jaar en meestal ook in de leerweg waarin ze zijn gestart, of in een leerweg op een hoger niveau. Leerlingen die in de gemengde leerweg beginnen vormen een uitzondering. Bijna de helft van hen haalt het diploma van de theoretische leerweg.

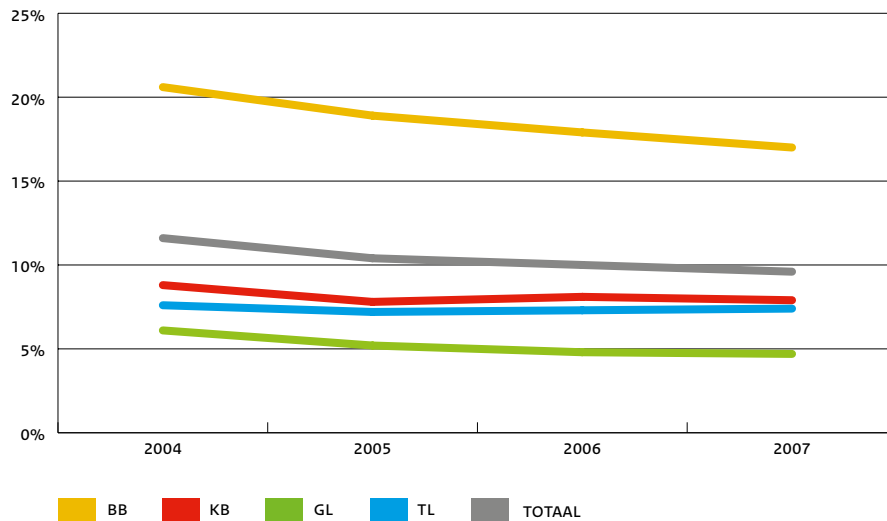
Tabel 2.

Studiesucces: behaald diploma en uitval onderscheiden naar leerwegen (cohort 2007).

	AANTAL	DIPLOMA LEERWEG				GÉÉN DIPLOMA	
		BB	KB	GL	TL	UITSTROOM NA LEERJAAR 3	UITSTROOM NA LEERJAAR 4
		%	%	%	%	%	%
BB	25.353	77,9	6,1	0,0	0,1	6,1	9,8
KB	28.277	6,0	85,3	0,4	0,4	2,3	5,6
GL	14.766	0,1	2,7	52,0	40,6	1,3	3,4
TL	33.663	0,1	1,8	1,3	89,4	2,6	4,8
TOTAAL	102.059	21,1	26,1	8,1	35,5	3,2	6,1

Figuur 9.

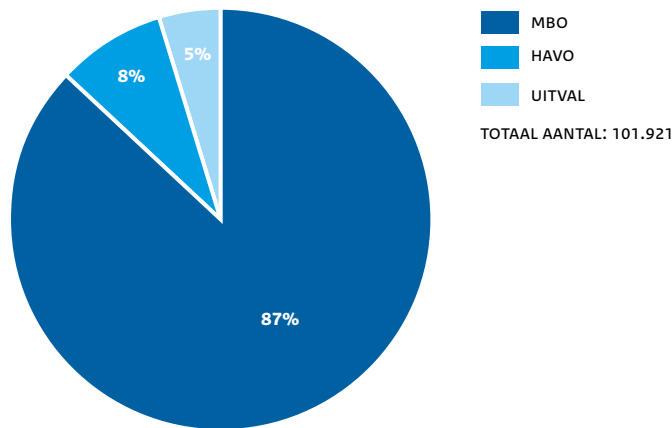
Leerlingen die zonder diploma het vmbo verlaten (cohort 2004 tot 2007).

Van de leerlingen die zijn ingestroomd in de basisberoepsgerichte leerweg haalt 84,1 procent het diploma van de eigen leerweg of van de leerweg op een hoger niveau. Van de leerlingen die zijn ingestroomd in de kaderberoepsgerichte leerweg haalt 86,1 procent het diploma van de eigen leerweg of van de leerweg op een hoger niveau. De percentages voor de gemengde en de theoretische leerweg zijn respectievelijk 92,6 en 89,4 procent. Niet alle vmbo'ers lukt het om het vmbo-diploma te halen binnen de cursusduur. Na het derde leerjaar verlaat 3,2 procent het vmbo zonder diploma. Daar komt in het vierde leerjaar 6,1 procent bij. Een deel van hen sluit het vmbo af met certificaten. De meeste vmbo'ers zonder diploma gaan door naar het mbo. Ook zonder vmbo-diploma hebben ze daar de mogelijkheid een startkwalificatie te halen; een mbo-diploma op niveau 2.

De gemengde leerweg heeft het laagste percentage leerlingen dat zonder diploma het vmbo verlaat, namelijk 4,7 procent. Van de basisberoepsgerichte leerweg verlaat ongeveer 15,9 procent zonder diploma het vmbo. Vergeleken met een aantal jaren geleden is dat percentage gedaald. Van de leerlingen die in 2004 in het derde leerjaar zijn gestart, verliet nog ruim 20 procent het vmbo zonder diploma. Er zijn ook andere positieve ontwikkelingen in de basisberoepsgerichte leerweg. Zo sluit 6,1 procent van de instromers in de basisberoepsgerichte leerweg het vmbo af met een diploma van de kaderberoepsgerichte leerweg. En in vier jaar tijd (tussen 2004 en 2007) is het percentage leerlingen dat de basisberoepsgerichte leerweg zonder diploma verlaat met ongeveer een kwart gedaald.

Figuur 10.
De vervolgopleiding na
het vmbo (cohort 2007).

Tabel 3.
Doorstroom naar mbo en
havo onderscheiden naar
leerwegen (cohort 2004
en 2007).

De percentages tellen per rij
op tot 100 voor cohort 2004
en cohort 2007.

	DOORSTROOM NAAR VERVOLGONDERWIJS							
	COHORT 2004				COHORT 2007			
	2004 AANTAL	UITVAL %	MBO %	HAVO 4 %	2007 AANTAL	UITVAL %	MBO %	HAVO 4 %
BB	30.705	9,2	90,7	0,02	25.302	6,2	93,7	0,0
KB	27.665	4,8	95,1	0,14	28.250	3,9	95,9	0,2
GL	12.640	3,4	86,5	10,0	14.758	3,0	84,7	12,3
TL	34.766	4,9	78,6	16,4	33.611	4,9	75,8	19,2
TOTAAL	105.776	6,0	87,4	6,6	101.921	4,7	87,1	8,2

Doorstroom naar het mbo en het havo

De meeste vmbo'ers (ongeveer 90 procent) stromen door naar het mbo. Van de leerlingen uit de basisberoepsgerichte en de kaderberoepsgerichte leerweg stroomt 93,7 tot 95,9 procent door naar het mbo. Bij leerlingen uit de gemengde en de theoretische leerweg liggen de percentages iets lager (84,7 en 75,8 procent). Dat komt doordat een deel van de leerlingen in deze leerwegen naar het havo gaat. Uit de gemengde leerweg gaat 12,3 procent naar het havo. Uit de theoretische leerweg 19,2 procent. De belangstelling van vmbo'ers voor het havo is de laatste jaren toegenomen.

Ongeveer 5 procent van de leerlingen verlaat na het vmbo het onderwijs. Een deel van deze leerlingen volgt wel een studie, maar niet op een door de overheid bekostigde school. Ze gaan bijvoorbeeld naar een bedrijfsschool, naar een private school, zoals het Instituut Schoevers, of ze volgen een opleiding in de krijgsmacht of bij de politie.

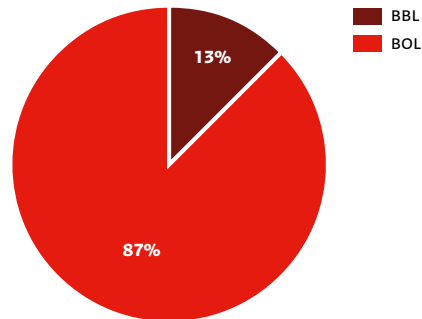
Het percentage leerlingen dat na het vmbo het door de overheid betaalde onderwijs verlaat is het hoogst voor leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg. Wel is het aantal uitvallers uit de basisberoepsgerichte leerweg tussen 2004 en 2007 gedaald. In 2007 is deze uitval 6,2 procent. Drie jaar daarvoor, in 2004, viel nog 9,2 procent uit. Procentueel gezien is dus het aandeel leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg dat zonder vmbo-diploma het onderwijs verlaat en ongediplomeerd doorstroomt naar het mbo met ongeveer een derde afgenomen.

Naar het mbo: Doorgaan in dezelfde richting of toch een andere opleiding?

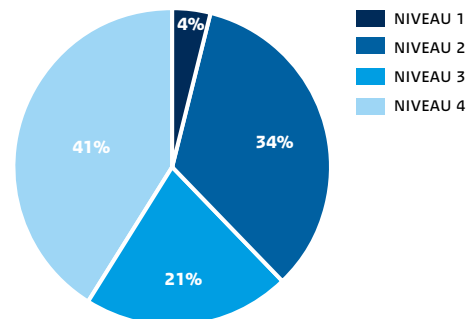
Vmbo'ers die naar het mbo gaan moeten een sector en een leerweg kiezen. Het opleidingsniveau waarop de leerling begint in het mbo hangt in principe samen met de gevolgde leerweg op het vmbo.

Figuur 11.
De vervolgopleiding op
het mbo (cohort 2007).

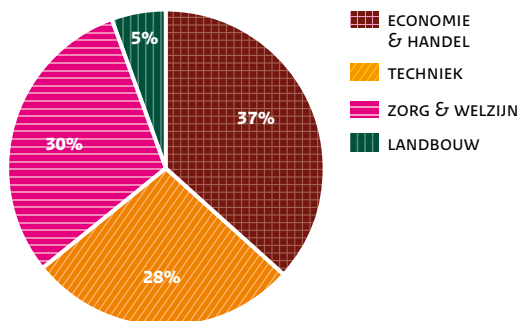
DOORSTROOM NAAR DE BBL EN DE BOL

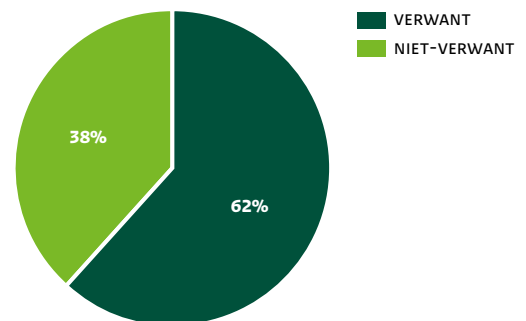
DOORSTROOM NAAR OPLEIDINGSNIVEAUS

DOORSTROOM NAAR MBO-SECTOREN

VERWANTE EN NIET-VERWANTE DOORSTROOM

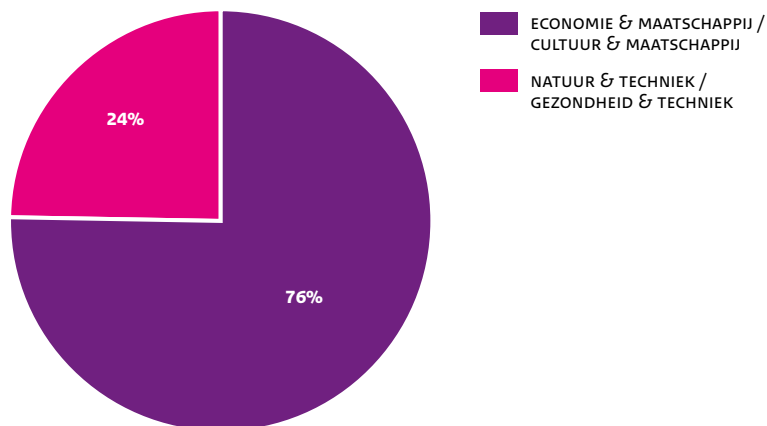

In de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) van het mbo werken leerlingen vier dagen bij een werkgever en gaan ze gemiddeld een dag per week naar school. Zo'n 13 procent van de vmbo'ers die in 2007 naar het derde leerjaar van het vmbo zijn gegaan, koos daarna voor de bbl. De overige 87 procent stroomt door naar de beroepsopleidende leerweg (bol). Afgezien van de stageperiodes, zitten die leerlingen het grootste deel van de week op school.

Er gaan relatief weinig leerlingen naar niveau 1 van het mbo. Vooral leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg die geen vmbo-diploma hebben gehaald, beginnen op niveau 1. Ongeveer een derde van de vmbo'ers die naar het mbo gaan begint op niveau 2. Dat zijn vooral leerlingen met een diploma van de basisberoepsgerichte leerweg. Tevens beginnen bijna alle leerlingen die een bbl-opleiding Techniek kiezen op niveau 2, ook als ze een diploma van

de kaderberoepsgerichte, de gemengde of de theoretische leerweg van het vmbo hebben. Ruim 60 procent van alle vmbo'ers start hun mbo-opleiding op niveau 3 of 4. Dat zijn voornamelijk leerlingen uit de kaderberoepsgerichte leerweg, de gemengde leerweg en de theoretische leerweg. Kaderberoepsgerichte leerlingen gaan wat vaker naar niveau 3, leerlingen uit de theoretische en gemengde leerweg vaker naar niveau 4.

Figuur 12.
Het gekozen profiel op
het havo (cohort 2007).

De mbo-sector Economie & handel heeft de grootste aantrekkingskracht op vmbo'ers: 37 procent gaat naar deze sector. De doorstroom naar Techniek en Zorg & welzijn ligt rond de 30 procent. De sector met het kleinste aantal instromers is Landbouw. Daar gaat 5 procent van de leerlingen naartoe.

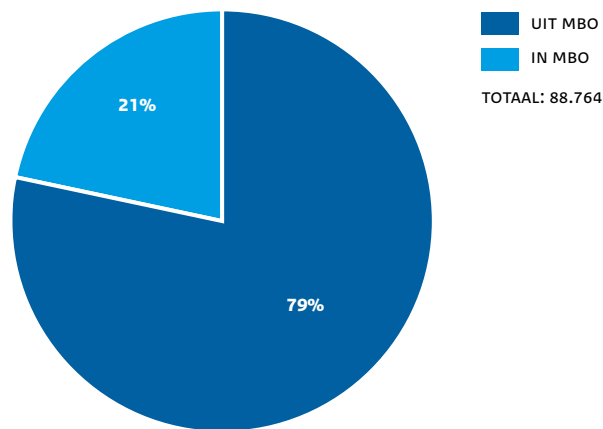
Van leerlingen die in het mbo een opleiding kiezen die in het verlengde van hun vmbo-opleiding ligt, zeggen we dat ze verwant doorstromen. Dat betekent dat ze in dezelfde sector blijven. Leerlingen die in de overstap naar het mbo van sector wisselen noemen we niet-verwante doorstromers. Iets meer dan 60 procent van de leerlingen uit de basisberoepsgerichte, de kaderberoepsgerichte en de gemengde leerweg vervolgt hun mbo-opleiding in dezelfde sector als in het vmbo. Ze stromen verwant door. Bijna 40 procent stroomt niet-verwant door.

Deze leerlingen gaan in het mbo naar een andere sector dan waarin ze in het vmbo een diploma hebben gehaald.

Naar het havo: Welk profiel kiezen vmbo'ers?

Van de vmbo-leerlingen die naar het havo gaan kiest bijna een kwart een exact profiel, dat wil zeggen het profiel Natuur & techniek of het profiel Gezondheid & techniek. De meeste leerlingen, driekwart van de doorstromers, kiezen het profiel Economie & maatschappij of het profiel Cultuur & maatschappij.

Figuur 13.
Uitgestroomde leerlingen en leerlingen die nog een mbo-opleiding volgen (cohort 2003).

Studiesucces in het mbo en het havo

De basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo bereidt voor op mbo-opleidingen op niveau 2. De kaderberoepsgerichte leerweg, de gemengde en de theoretische leerweg bereiden voor op niveau 3 en 4 van het mbo. Leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg kunnen, als ze hun mbo-2 diploma hebben behaald, in het mbo doorstromen naar niveau 3 of 4.

Niveaus van studiesucces op het mbo

De studieduur van mbo-opleidingen varieert van twee tot vier jaar. De meeste opleidingen op niveau 2 duren twee jaar. Op niveau 3 duren de meeste opleidingen drie jaar. En op niveau 4 voornamelijk vier jaar. Veel leerlingen halen hun mbo-diploma binnen de tijd die er voor staat. Maar dat lukt niet iedereen. Een deel van de leerlingen verlaat het mbo zonder diploma. En een deel zit na vijf of zes jaar na instroom nog op het mbo. Van de vmbo'ers die in 2003

in het derde leerjaar van het vmbo zaten en in 2005 (of, bij zittenblijven, in 2006) naar het mbo zijn gegaan, haalt 69,4 procent binnen zes jaar een diploma op tenminste niveau 2 (tabel 4), gerekend vanaf 2003. Het percentage gediplomeerden is het laagst bij leerlingen die in de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo beginnen. Het percentage is het hoogst bij leerlingen uit de gemengde leerweg.

Tabel 4.

Behaald mbo-diploma van alle ingestroomde vmbo-leerlingen onderscheiden naar leerweg in het vmbo (cohort 2003)

LEERWEG VBMO	MBO INSTROOM AANTAL	(NOG) GEEN DIPLOMA %	HOOGST BEHAALDE MBO-DIPLOMA			
			NIVEAU 1 %	NIVEAU 2 %	NIVEAU 3 %	NIVEAU 4 %
BB	28.454	32,3	6,1	36,3	18,2	7,0
KB	24.258	27,6	1,8	17,1	21,4	32,1
GL	9.889	21,0	0,9	8,1	13,9	56,0
TL	30.773	25,8	1,1	7,8	11,6	53,7
TOTAAL	93.374	27,7	2,8	18,9	16,4	34,1

Tabel 5.

Leerlingen nog in het mbo 5 tot 6 jaar na instroom onderscheiden naar mbo-niveau (cohort 2003)

LEERWEG VMBO	NOG IN MBO %	OPLEIDINGSNIVEAU NA 5 OF 6 JAAR			
		NIVEAU 1 %	NIVEAU 2 %	NIVEAU 3 %	NIVEAU 4 %
BB	26,9	0,5	6,2	11,1	9,2
KB	21,7	0,1	2,9	7,9	10,8
GL	16,6	0,1	1,3	4,6	10,6
TL	17,7	0,0	1,5	4,7	11,5
TOTAAL	21,4	0,2	3,3	7,4	10,5

Halen leerlingen het mbo-diploma op een niveau dat aansluit op de leerweg in het vmbo? Van de leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg heeft 36,3 procent het diploma op niveau 2 gehaald en 25,2 het diploma op niveau 3 of 4 van het mbo (tabel 4). Die leerlingen doen het dus boven verwachting goed. Van de leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg volgt nog 26,5 procent een mbo-opleiding op niveau 2 of hoger (tabel 5). Deze leerlingen kunnen nog een diploma op niveau 2 of een hoger niveau halen. Opgeteld halen heel wat leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg in het mbo een diploma op een hoger niveau.

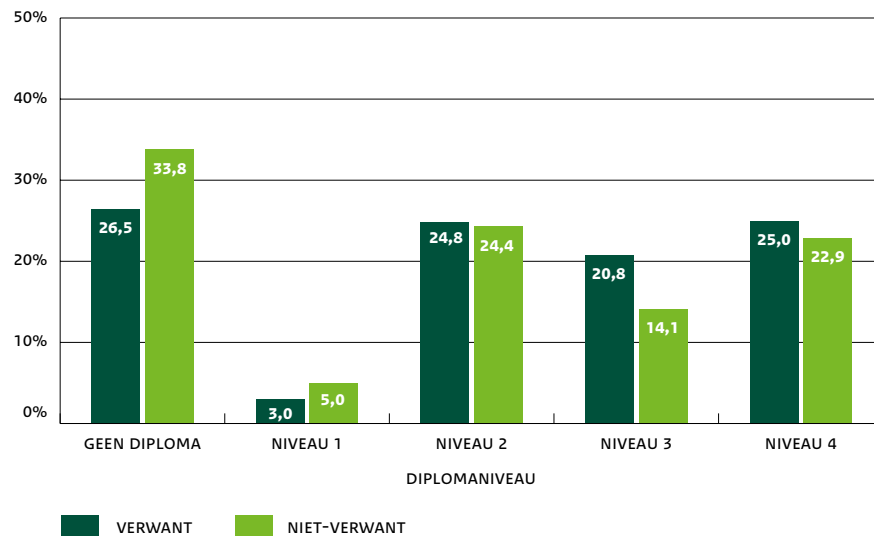
Van de leerlingen uit de overige leerwegen haalt 53,5 procent van de kaderberoepsgerichte leerweg en 69,9 procent van de gemengde leerweg een mbo-diploma op niveau 3 of 4. Ook die percentages zullen uiteindelijk hoger worden

omdat een deel van deze leerlingen nog op het mbo zit. De meesten in een opleiding op niveau 3 of 4.

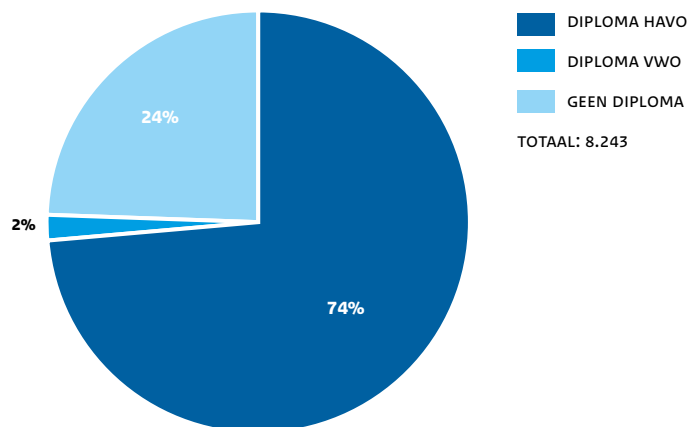
Vijf of zes jaar na instroom op het mbo volgt 21,4 procent van de leerlingen na nog een mbo-opleiding. De meesten van hen volgen een opleiding op niveau 3 of 4, al dan niet na eerst een diploma op niveau 2 te hebben gehaald. Het uiteindelijke studiesucces van vmbo'ers in het mbo is dus nog niet volledig in kaart te brengen. Evenals het percentage dat een diploma op niveau 2 haalt, zal ook het percentage leerlingen dat het mbo met een diploma op niveau 3 of 4 afsluit hoger uitkomen dan de percentages in tabel 4.

Figuur 14.

Verwante en niet-verwante doorstroom van vmbo naar mbo: hoogst behaalde mbo-diploma in percentages (cohort 2003).

Figuur 15.

Studiesucces op het havo (cohort 2003).

Studiesucces in verwante en niet-verwante doorstroom naar het mbo

Maakt het voor studiesucces uit of een leerling verwant of niet-verwant doorstroomt? Meer leerlingen die niet-verwant doorstromen hebben (nog) geen startkwalificatie gehaald. Dat betekent dat ze nog in het mbo zitten of het onderwijs hebben verlaten.

In het algemeen gesproken halen leerlingen die verwant doorstromen vaker een diploma op niveau 2 of hoger dan de leerlingen die niet-verwant doorstromen. Soms is het verschil klein (diploma op niveau 2) en soms groter (diploma op niveau 3).

Studiesucces op het havo

Van de circa 9.000 leerlingen uit de gemengde en theoretische leerweg die in 2003 in het derde leerjaar van het vmbo zaten en in 2005 (of 2006, als ze de eerste keer niet slaagden of zijn blijven zitten) naar de havo gaan haalt driekwart het diploma. De meesten in twee jaar. Een deel van hen doet er drie jaar over. Een klein aantal leerlingen haalt zelfs het vwo-diploma. Bijna een kwart van de leerlingen die zijn overgestapt naar het havo slaagt er niet in het havo succesvol af te ronden. Dat betekent niet dat ze schooluitvaller zijn. De meesten van hen, ongeveer driekwart, gaan naar het mbo, meestal naar een opleiding op niveau 3 of 4.

Afkortingen

Avo	algemeen voortgezet onderwijs
Bb/bb	basisberoepsgerichte leerweg (vmbo)
bol	beroepsopleidende leerweg (mbo)
bbl	beroepsbegeleidende leerweg (mbo)
EC	sector Economie (vmbo)
E&H	sector Economie & handel (mbo)
Gl/gl	gemengde leerweg (vmbo)
Havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
IS	Intersectoraal (vmbo)
Kb/kb	kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo)
LB	sector Landbouw (vmbo en mbo)
Lw	leerweg
Lwoo	leerwondersteunend onderwijs
Lwt	leerwerktraject
Mbo	middelbaar beroepsonderwijs
TE	sector Techniek (vmbo en mbo)
Tl/tl	theoretische leerweg (vmbo)
Vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vo	voortgezet onderwijs
Vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
ZW / Z&W	sector Zorg & welzijn (vmbo en mbo)

Verklarende woordenlijst

Afdeling	Elk van de vier sectoren van het vmbo is onderverdeeld in afdelingen. Bijvoorbeeld de afdeling Administratie in de sector Economie.
Allochtoon	Volgens de definitie van het CBS die gevolgd wordt door het ministerie van OCW wordt een persoon tot de allochtonen gerekend als ten minste één ouder in het buitenland is geboren.
Bovenbouw	De (laatste) fase van het voortgezet onderwijs waarin een keuze voor een afstudeerrichting wordt gemaakt. In het vmbo bestaat de bovenbouw uit het derde en vierde leerjaar.
Cohort	In de Doorstroomatlas vmbo is een cohort de groep leerlingen die in hetzelfde schooljaar uit de onderbouw van het vmbo of uit de onderbouw van een andere schoolsoort in het voortgezet onderwijs naar het derde leerjaar van het vmbo is gegaan. Cohort 2003 zijn alle leerlingen die in het schooljaar 2003-2004 van de onderbouw naar leerjaar 3 van het vmbo zijn gegaan.
Havo-profielen	Een havo-profiel is een studierichting in de bovenbouw van het havo. Er zijn vier hoofdrichtingen of profielen: natuur en techniek, natuur en gezondheid, economie en maatschappij en cultuur en maatschappij.

Intersectoraal	Brede, oriënterende opleidingen in het vmbo, opgezet om leerlingen te laten kennismaken met verschillende sectoren.
Intrasectoraal	Intrasectorale programma's zijn programma's in de bovenbouw van het vmbo waarin verschillende afdelingen van een sector samengaan. Bijvoorbeeld Instalektro, waarin onderdelen van de afdeling Installatietechniek en de afdeling Elektrotechniek in samenhang worden aangeboden.
Leerweg	Een leerweg is een onderwijsroute die een leerling volgt. Het vmbo kent vier leerwegen basisberoepsgerichte leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg, de gemengde leerweg en de theoretische leerweg. Het mbo heeft twee leerwegen: beroepsbegeleidende leerweg (bbl) en de beroepsopleidende leerweg (bbl).
Lwoo	Leerwegondersteunend onderwijs. Onderwijs voor leerlingen in het vmbo dat leerlingen extra ondersteuning geeft om het diploma te halen.
Niet-verwante doorstroom	Leerlingen die bij de overstap van vmbo naar mbo van sector wisselen. Bijvoorbeeld een leerling uit de sector Economie van het vmbo die naar de sector Techniek van het mbo doorstroomt.
Onderbouw	De eerste fase van het voortgezet onderwijs. In het vmbo beslaat de onderbouw het eerste en tweede leerjaar.
Onderwijsnummer	Het onderwijsnummer is een uniek persoonsgebonden nummer, dat iedere leerling krijgt die in Nederland door de overheid betaald onderwijs volgt.
Sector	Het vmbo kent vier sectoren (Economie, Techniek, Zorg & welzijn en Landbouw) en intersectorale programma's (zie bij Intersectoraal). Elke vmbo-sector kent meerdere afdelingen. Het onderwijs in het mbo is in vier vergelijkbare sectoren verdeeld, maar kent geen intersectorale programma's.
Startkwalificatie	Een diploma van een mbo-opleiding op tenminste niveau 2 of het havo- of vwo-diploma.
Studiesucces	Het behalen van het diploma van een bepaald niveau in relatie tot de studieduur.
Verwante doorstroom	Leerlingen die vanuit een vmbo-sector naar dezelfde sector in het mbo gaan. Bijvoorbeeld van de sector Economie in het vmbo naar de sector Economie & handel in het mbo.

Colofon

Deze atlas is in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) ontwikkeld door een onderzoeksteam van het Expertisecentrum Beroepsonderwijs (ecbo) en het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA).

Het team bestaat uit:

Anneke Westerhuis en Jan Neuvel (ecbo)

Timo Huijgen en Christoph Meng (ROA)

Ontwerp en opmaak

VormVijf, Den Haag

Bijdrage vormgeving: Mariëlle Retz (ROA)

Drukwerk

Vijfkeerblauw

De onderwijsnummergegevens zijn geleverd door Dienst Uitvoering Onderwijs Informatieproducten.

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375 | 2500 BJ Den Haag

Oplage 1.500 exemplaren

ISBN 978-90-5910-157-9

juni 2012